Tập 1 — Lời Tiên Tri Của Đạo Sĩ Asita

Một Cuộc Đời, Một Vầng Nhật Nguyệt (Minh Đức Triều Tâm Ảnh)

Của Đạo Sĩ Asita

Toán phi mã cấp tốc mang tin lành về cung, đức vua truyền xa giá cùng toán quân hộ vệ thân tín rước hoàng hậu và hoàng nhi về triều. Tứ đại Thiên vương thâu hào quang, biến thành phàm phu cùng theo đoàn nghinh giá. Nhạc trời bay bổng, du dương và mưa hoa phấp phới tung bay suốt trên lộ trình. Chư thiên dùng phép ẩn thân xuống trần chung vui cùng trăm họ. Thuở ấy, ở đỉnh cao Himalaya phủ tuyết trắng, có đạo sĩ Asita còn được gọi là Kāḷadevila đang ẩn cư. Ngài là bậc chân tu, đã đắc bát thiền và ngũ thông, tuổi cao, đức trọng; là bậc thầy của vương triều Sākya, thường được đức vua Suddhodana thỉnh đặt bát. Thỉnh thoảng, sau khi độ ngọ, ngài bay lên cung trời Đao-lợi để nghỉ trưa. Sớm mai kia, vừa xuất định, đạo sĩ Asita chợt nghe trong hư không, tiếng gió rì rào, trong hương ngàn thoang thoảng... niềm hân hoan vui mừng của chư thiên. Đạo sĩ nhiếp tâm lắng nghe. Quả đất rung rinh dao động. Khắp mấy tầng trời nhã nhạc tưng bừng. Như viên lực sĩ với thời gian co tay vào hay duỗi tay ra, đạo sĩ Asita ngay tức khắc đã có mặt ở cõi trời Ba Mươi Ba! Thiên chủ Sakka cùng chư thiên

hôm nay phục sức đẹp lộng lẫy chưa hề có; chư thiên nữ kết tràng hoa tươi thắm, vũ ca xướng hát nhí nhảnh và vui tươi như những khúc trường xuân. Thấy đạo sĩ xuất hiện, đoàn vũ ca ngưng bặt. Thiên chủ Sakka cung tay chào. - Hôm nay đạo sĩ lại quá bộ lên chơi! Đạo sĩ Asita cười đáp: - Vâng! Không biết hôm nay có chuyện gì mà cả thiên đình có vẻ vui tươi hớn hở đến thế?(1) - Đức đại bồ-tát vừa giáng sanh trên trần thế, sau này nhất định sẽ thành bậc Chánh Đẳng Giác không là điều đại hỷ sao, thưa đạo sĩ? - Vâng! Nhất định vậy rồi, nếu đấy là sự thật! Nói xong, khẽ cúi chào vua trời Sakka (Đế Thích), trong nháy mắt, đạo sĩ đã có mặt ở nhân gian. Thân gầy như hạc, tóc trắng như tuyết, đạo sĩ bước xuống từ đỉnh mây, chống hờ chiếc gậy trúc, thanh thản theo điệu báo triệu hỷ hoan của gió ngàn mà đi. Trước mắt đạo sĩ, đất trời như đổi khác. Nước biếc non xanh như phủ một làn khí nhẹ thanh bình. Vầng thái dương tuôn chảy ấm áp, hắt một thứ ánh sáng dịu dàng, mềm mại. Muôn chim ca hát líu lo, gõ hồi, điểm nhịp, réo rắt một khúc hợp tấu tươi mát lòng người. Đạo sĩ già nua cũng vui lây với vạn vật, máu huyết trong người ông chợt chộn rộn, nôn nao như được tiếp truyền thêm sinh lực. Hai chân của đạo sĩ nhẹ nhàng như sóng gợn trên đầu cỏ, trôi chảy thoăn thoắt dường như không một chút dụng sức nào... Đến một xóm làng thấy nhân dân mở hội vui chơi, đạo sĩ dừng lại. Ai ai, mặt mày cũng hân hoan, đeo vòng hoa, mặc áo đẹp, nói cười nô nức... Đạo sĩ hỏi:

(1) Có lẽ đạo sĩ không muốn dùng thần thông để thấy biết mọi chuyện, ngài chỉ muốn nghe sự cảm nhận của người khác.

- Có chuyện gì mà bà con mở hội vui tươi, hí hửng như thế? Thấy một cụ già tiên phong đạo cốt, mọi người rất kính trọng, trả lời: - Tiên nhơn không biết sao? Lệnh bà, hoàng hậu của đức vua Suddhodana vừa hạ sanh một quí tử. Tin truyền là đức vua sẽ ân xá tội tù, giảm thuế má, xuất của công cho trăm họ tiệc tùng vui chơi trong nửa tuần trăng! Đạo sĩ gật đầu, tủm tỉm cười: - Vậy là tốt! Vậy là điều đáng hoan hỷ! Càng gần đến kinh thành Kapilavatthu, khung cảnh khắp nơi dường như càng tưng bừng náo nhiệt hơn. Lần này đạo sĩ không hỏi, mà xen vào đứng trong một đám đông người. Một chàng trai sát-đế-lỵ, có lẽ là dòng dõi Sākya đang say sưa, ba hoa nói: - Lúc thọ thai, hoàng hậu tôn quí và nhân đức của chúng ta có một giấc mộng rất lạ lùng, quí bà con cô bác không biết đâu! Và bây giờ sinh ra cũng vậy, lạ lùng lắm! Đúng là con của thần linh! - Lạ lùng như thế nào, thưa tướng công? Một người cất tiếng hỏi. Chàng trai sát-đế-lỵ cười xòa rồi sau đó lủi mất. Một đám đông kế cạnh lại có người đang nói lên tấm lòng nhân ái của hoàng hậu Mahāmāyā đã hằng chục năm rộng tay bố thí và cứu vớt những người nghèo khổ. Bà lại tịnh tu trai giới. Quý hơn nữa, bà còn cứu tế thuốc men và tận tụy chăm sóc cho người bệnh neo đơn, cô độc! - Đúng là vị bồ-tát! - Chứ sao? Người khác cướp lời, cao giọng tiếp - Vì vậy cho nên thượng đế Indra mới cho người con trai yêu quí của mình giáng phàm, sinh ra đã biết nói, đi bảy bước nở bảy hoa sen? Thế gian này, từ xưa, từ thuở mặt trời, mặt trăng xuất hiện đến nay - có ai được như vậy, phải không? 32 Một Cuộc Đời Một Vầng Nhật Nguyệt

Người khác phụ họa: - Đúng vậy! Nghe nói ấu hoàng tuấn mỹ phi phàm, thanh cao, tú lệ...! Rõ không phải là người trần! Vừa đến ngang đây thì bên kia đường phố có tiếng loa truyền của quân lính hoàng gia: - Nghe đây! Nghe đây! Đức vua của chúng ta vừa hạ sanh một quí tử nên muốn chia vui cùng với trăm họ. Vậy ngày mai, tất cả tội tù đều được ân xá, các loại thuế má đều được giảm khinh. Riêng thuế nông nghiệp thì hoàn toàn được bãi miễn suốt ba mùa vụ. Khắp nơi, tại các công đường, lệnh đức vua là cho xuất công quỹ để dân chúng mở hội vui chơi! Nghe đây! Nghe đây...! Đạo sĩ Asita lại gật đầu, tủm tỉm cười lần nữa! Lát sau, ngài đã đứng trước cổng hoàng thành, nói với lính canh: - Bần đạo là Kāḷadevila ở Tuyết Sơn, muốn được vào cung để chiêm ngưỡng dung nhan của hoàng tử! Nghe tin, đức vua Suddhodana cả kinh, hối hả cho người ra nghinh tiếp, cung kính mời ngồi, sai dâng nước rửa chân tay và nước uống. Đạo sĩ nói: - Nhân dân cả nước đang nô nức vui mừng đấy, tâu bệ hạ! - Trẫm vẫn cầu mong được như vậy! Hạnh phúc của họ chính là hạnh phúc của trẫm! - Hoàng hậu vốn có tấm lòng nhân đức từ lâu nhưng bệ hạ nào có kém gì! Đức vua Suddhodana vòng tay khiêm tốn: - Trẫm không dám! - Xem ra, vị ấu hoàng này không phải là người thường! Bần đạo muốn chiêm ngưỡng ngài một lát! Đức vua Suddhodana rất đỗi vui mừng, vội truyền cho thị nữ bồng hoàng tử ra đảnh lễ đạo sĩ. Trước sự kinh ngạc Minh Đức Triều Tâm Ảnh 33

của đức vua, hoàng hậu, các vị lão thần, cung nga thể nữ; hoàng tử bỗng nhiên quay về phía đạo sĩ và đặt trọn cả hai chân lên mái đầu bạc phơ của ông! Đang ngồi trên ghế, vị đạo sĩ già vội vã trỗi dậy, rất lấy làm kinh sợ, nghĩ rằng: “Vị ấu hoàng này oai đức lớn quá, vậy ta không nên tự làm hại mình!”; rồi lật đật bò sập xuống đất, hết sức thành kính cúi đầu đỡ hai chân của đại bồ-tát. Đức vua Suddhodana thấy vị chân tu, đạo cao,

đức trọng làm vậy, cũng đâm ra sợ hãi, quỳ xuống lạy theo(1). Đạo sĩ Asita vốn là bậc lão thông điềm triệu, tướng pháp, lại có cả bát định và ngũ thông. Riêng túc mạng thông thì ngài có khả năng thấy biết về quá khứ bốn mươi kiếp, thấy biết về vị lai hai mươi kiếp. Nên sau khi chăm chú quan sát bồ-tát một hồi, đạo sĩ khẳng định rằng: "Đức ấu nhi này, ba mươi lăm năm sau sẽ đắc quả vị Chánh Đẳng Giác không sai!" Nghĩ vậy, đạo sĩ mỉm cười, niềm vui bừng bừng như một làn nắng hồng ửng trên khuôn mặt già nua. Ông cảm thấy mừng cho chư thiên và nhân loại. Bậc Đại Giác mà ra đời là kết tụ tất cả tinh hoa và linh khí của trời đất, kết tụ của vô lượng a-tăng-kỳ công đức và phước báu. Thế gian này sẽ nhờ trí tuệ của đức Đại Giác mà thoát được cảnh tối tăm của đêm đen sinh tử. Còn bản thân ông, đạo sĩ biết rõ rằng, sau khi thân hoại mạng chung ở đây, ông sẽ hóa sanh tức khắc vào cõi trời phạm thiên Vô Sắc(2). Ở đấy thì cả ngàn đức Đại Giác ra đời cũng không cứu độ ông được. Nếu như thế thì thật là đau thương, vô phúc và bất hạnh cho ông! Chẳng thể nào ông có được duyên lành để nghe chánh pháp từ kim khẩu của đức Đại Giác Vô thượng Chí tôn này! Nghĩ đến

(1)

Đây là lần thứ nhất vua cha Suddhodana lạy Bồ-tát.

(2)

Đạo sĩ Asita đắc định "Phi tưởng phi phi tưởng" - tức là tầng định cao nhất của Vô sắc giới, có tuổi thọ 84 ngàn đại a-tăng-kỳ.

ngang đây, vô cùng thương cảm cho chính bản thân mình, đạo sĩ không thể làm chủ được cảm xúc, òa khóc nức nở! Đức vua Suddhodana thấy vậy, lo sợ hỏi: - Thưa đạo sĩ quý kính! Chẳng hay ngài xem tướng của hoàng nhi như thế nào mà thần sắc thay đổi đột ngột đến vậy? Trước thì ngài mỉm cười, vui sướng; sau thì ngài khóc lóc, sầu tủi! Có điểm bất tường nào về tướng mạo của hoàng nhi chăng? Đạo sĩ Asita ngước mắt lên, cất giọng điềm đạm: - Không phải thế đâu, bệ hạ! Tất cả mọi quý cách của cổ thư tướng pháp đều hội tụ đầy đủ nơi vị hoàng 1nhi phi phàm này. Sở dĩ có buồn vui lẫn lộn, cười rồi lại khóc của bần đạo, nguyên do là vì như thế này đây: "Bệ hạ và mọi người hãy nhìn mà xem. Dung nhan và thần sắc của ấu hoàng vừa sáng tỏ vừa dịu dàng như mặt trời và mặt trăng cùng hòa hợp. Ánh mắt của ấu hoàng vừa nghiêm vừa dung, vừa bao la như biển lớn, vừa mát mẻ vừa xanh trong như nước hồ thu... Nói tóm lại, toàn thân ngài đầy đủ toàn bích ba mươi hai quý tướng và tám mươi vẻ đẹp của bậc Tối Thượng Nhân(1) không biết mấy chục quả đất sinh diệt mới

(1) 32 tướng quý của bậc Đại nhân (trích từ Mahāvagga,Mahāpadānasutta, Pātikavagga lakkhaṇasutta): 1- Lòng bàn chân bằng phẳng, đầy đặn. 2- Hai lòng bàn chân có hình bánh xe, mỗi bánh có 108 ô, mỗi ô có 1000 hình ảnh tượng trưng khác nhau 3- Gót chân thon dài 4- Ngón tay, ngón chân dài 5- Tay chân mềm mại 6- Giữa các ngón chân có màng da lưới như chân vịt; 5 ngón chân dài bằng nhau; 2 bàn tay, trừ 2 ngón cái, 4 ngón còn lại dài bằng nhau 7- Mắt cá tròn như con sò và nằm cao 8- Hai ống chân có thịt đầy đặn như ống chân con sơn dương 9- Hai cánh tay dài quá đầu gối 10- Tướng mã âm tàng

hình thành nên được một ưu vật cổ kim hy hữu như vậy. Tướng cách của ấu hoàng vượt xa tướng cách của các bậc Đế vương, vượt xa cả Chuyển luân Thánh vương. Là đóa hoa Ưu Đàm kỳ diệu muôn triệu năm mới nở một lần, và thảy cả vũ trụ này đều được thơm hương! Tâu bệ hạ! Trong tương lai, ấu hoàng sẽ đắc thành quả Phật, một vị đại A-la-hán toàn bích. Chúng sanh vạn loài sẽ nương nhờ giáo pháp của đức Đại Giác ấy mà thoát khổ được vui, được đến cõi miền chân phúc và tự do! Tâu bệ hạ! Bần đạo cười vui là cười vui cho chúng sanh như vậy đó!"

11- Màu da vàng sáng như màu vàng ròng 12- Da mịn màng, trơn mượt, bụi không thể dính 13- Mỗi lỗ chân lông chỉ có 1 sợi lông 14- Lông mọc xoáy tròn 3 vòng về phía phải, màu xanh đen mượt 15- Có thân hình cao thẳng 16- Bảy chỗ tròn đầy, không lộ gân và xương: 2 sống bàn tay, 2 sống bàn chân, 2 đầu bả vai và cổ 17- Nửa mình trước đầy đặn như thân sư tử chúa 18- Giữa 2 vai không lõm khuyết 19-Thân cao cân đối như cây bàng, bề cao của thân bằng bề dài 1 sải tay 20- Cổ tròn đầy đặn 21- Cằm và quai hàm đầy đặn như cằm và quai hàm của sư tử chúa 22- Có nhiều dây thần kinh lưỡi nên vị giác hết sức bén nhạy 23- Có 40 cái răng 24- Răng đều đặn 25- Răng không khuyết hở 26- Có 4 răng nhọn phát hào quang sáng ngời. Răng trơn láng, bóng loáng, sạch sẽ, thơm tho 27- Lưỡi mềm mại, rộng dài – le đến 2 lỗ mũi, 2 lỗ tai và lên đến vầng trán 28- Giọng nói êm ả như giọng phạm thiên, như tiếng chim Ca-lăng-tần-già 29- Mắt xanh đen lánh 30- Lông mi mềm và đẹp như lông mi con bò con 31- Có sợi lông trắng cong vòng bên phải như hình bán nguyệt mọc giữa hai chân mày 32- Có tướng nhục kế trên đầu

36 Một Cuộc Đời Một Vầng Nhật Nguyệt

Đạo sĩ Asita ngừng một lát, đưa đôi mắt mờ đục, mệt mỏi nhìn ra xa rồi nói tiếp: - Còn bần đạo khóc là khóc cho tự thân, sầu tủi, thương cảm cho bản thân mình. Bần đạo tiếc cho mình sẽ không kéo dài tuổi thọ chừng nửa thế kỷ nữa để được nghe chân lý từ kim khẩu của đấng Pháp vương. Vì khi ngài thành đạo, ba mươi lăm năm sau, và chuyển bánh xe pháp thì bần đạo đã lìa bỏ cõi đời này mà hóa sanh vào cõi trời Vô sắc bát định mất rồi! Thảm thương thay cho bần đạo phải sống ở đó quá lâu, nếu có trở lại trần gian thì đức Đại Giác đã an nghỉ trong cõi Niết-bàn thường tịch; và giáo pháp chơn chánh ấy đã theo mấy lần quả đất mà thành tro tàn hủy diệt còn đâu! Tất cả mọi người có mặt như cùng chìm sâu với tâm sự, với nỗi niềm bi thương của vị đạo sĩ già nua. Lâu lắm, đạo sĩ mới quay qua hoàng hậu Mahāmāyādevī: - Tâu lệnh bà! Chư thiên và nhân loại rất cảm kích và tri ân lệnh bà đã cưu mang một bậc Vĩ Nhân, một hiện thân Siêu Phàm. Lệnh bà sẽ trở thành một vị Phật mẫu đúng theo đại nguyện của lệnh bà nhiều kiếp trước. Ân đức và phước báu của lệnh bà quá lớn, hàm tàng một năng lực quá mạnh, sợ rằng thân thể nặng nề của thế gian tứ đại kia không đủ sức chở mang được nữa. Bảy ngày sau, lệnh bà sẽ từ bỏ nhục thân ấy, hóa sanh làm một vị thiên nam ở cung trời Tusita (Đẩu-suất)! Hơn bốn mươi năm sau, khi nhân duyên tròn đủ, chính đức Chánh Đẳng Giác - con trai vĩ đại của lệnh bà, sẽ lên cõi trời Ba Mươi Ba thuyết pháp để trả nợ ân huyết sữa; và lệnh bà sẽ đắc quả Thánh ở đấy, vĩnh viễn sẽ không còn trở lại chốn

trần gian đầy thống khổ này nữa! Thật quả như lời tiên tri của đạo sĩ Asita, bảy ngày sau, hoàng hậu Mahāmāyādevī không bệnh, mỉm cười lìa trần, tức khắc hóa sanh vào cung trời Tusita. Hoàng phi Mahā Pajāpati Gotamī, em ruột của lệnh bà, cùng kết duyên với đức vua Suddhodana, thay thế chị để săn sóc cho hoàng tử Minh Đức Triều Tâm Ảnh 37

với vô vàn tình cảm thiết tha và trìu mến. Mấy năm sau, bà được đức vua Suddhodana phong làm hoàng hậu, sanh được một con trai là hoàng tử Nanda, một gái là công chúa Sundarī Nandā nhưng bà cũng giao hai con mình cho mấy người nhũ mẫu chăm sóc. Bà muốn dành trọn vẹn tâm huyết và thì giờ để lo lắng cho người con sớm mất mẹ. Bà thương quý trẻ còn hơn cả hai đứa con được sinh ra từ núm ruột của mình!

38 Một Cuộc Đời Một Vầng Nhật Nguyệt

Lễ Quán Đính

Khi hoàng tử chào đời được năm ngày, đức vua Suddhodana truyền làm lễ Quán đính(1) tức là lễ rưới nước lên đỉnh đầu và đặt tên, đồng thời phong hoàng tử làm Đông cung thái tử. Muốn bố cáo cho mọi người trong hoàng tộc, bên ngoại cùng toàn dân biết cuộc lễ trọng đại này, đức vua Suddhodana phát thiệp mời đức vua Suppabuddha, hoàng hậu Amitā Pamitā, các vị thân vương, lão thần quốc độ Koliya; các vị hoàng thân và phu nhân dòng tộc Sākya, các quan đại thần, các vị bô lão, thương gia, triệu phú... đại diện toàn dân cùng tham dự. Đặc biệt, đức vua cho mời thỉnh một trăm lẻ tám vị bà-la-môn hữu danh, trưởng lão và vai vế ở trong kinh đô để thiết lễ cúng dường. Hoàng tử được đặt ngồi trên chiếc ngai nhỏ, được tắm bằng khăn tẩm nước thơm của trăm hoa, khoác hoàng bào được dệt bởi những sợi chỉ vàng, lấp lánh từng hạt trân châu. Sau đó, đức vua làm lễ đăng quang, phong ngôi thái tử. Một chiếc bình bằng vàng được một cung nữ quỳ dâng, đức vua Suddhodana cầm lên, đổ nước xuống đầu hoàng tử, lấy khăn

(1) Đổ nước lên đầu, theo tục lệ thời bấy giờ để làm để đăng quang phong thái tử hoặc phong vương

Minh Đức Triều Tâm Ảnh 39

lau sạch rồi đội lên một chiếc mũ ngũ long đính kim cương và bảo ngọc. Cuộc lễ tắm rửa và đăng quang đã xong, giữa tiếng vỗ tay hoan hô vang rền của mọi người, thái tử vẫn ngồi điềm nhiên, bất động, trông uy nghi như một bức tượng vàng chói lọi. Đến lễ xem tướng và đặt tên, một trăm lẻ tám vị bà-lamôn tiến cử lên đức vua tám người đại diện(1): đấy là tám vị bà-la-môn thông thái, đức hạnh và nổi danh nhất. Người ta rất ngạc nhiên là giữa các bậc bà-la-môn trưởng thượng, bệ vệ, đỉnh đạc, râu tóc bạc phơ có lẫn một vị bà-la-môn rất trẻ(2), nước da trong sáng, dáng dấp quý phái, thần sắc quang minh chính đại. Bảy vị trưởng lão bà-la-môn lần lượt được phép bước lên xem. Họ quỳ xuống bên cạnh thái tử, cẩn trọng nhìn ngắm rất lâu, vạch chân, vạch hoàng bào, xem lưng, xem bụng... Rồi họ đứng dậy, lùi ra xa, ngắm phải, ngắm trái, ngắm sau lưng... Ai cũng có vẻ thành kính, trang nghiêm và trân trọng. Đến lượt vị bà-la-môn trẻ nhất, bước lên, chỉ chăm chú nhìn xem một vài điểm rồi lặng lẽ bước xuống, thần sắc

vừa trang trọng, vừa hân hoan. Đức vua Suddhodana và mọi người lặng lẽ theo dõi, quan sát thần sắc của từng vị. Thấy chẳng ai nói gì, đức vua bèn hỏi: - Thưa chư vị bà-la-môn đáng kính! Tướng mạo của hoàng nhi như thế nào, có đủ trí tài để bảo vệ non sông xinh tươi giàu đẹp của các vì tiên đế không?

(1)

Tên 8 vị bà-la-môn: Rāma, Yanna, Bhoja, Suyāma, Lakkhana, Dhoja,

Sudatta, Koṇḍañña.

(2)

Bà-la-môn trẻ là Koṇḍañña (Kiều-trần-như), sau này tu theo giáo pháp của

Đức Thế Tôn, là người đắc quả đầu tiên trong giáo pháp của Đức Tôn Sư (trong nhóm 5 ông Kiều-trần-như).

40 Một Cuộc Đời Một Vầng Nhật Nguyệt

Bất chợt, cả bảy vị bà-la-môn già đồng đưa lên hai ngón tay. Đức vua ngạc nhiên hỏi: - Thế là sao? Vị bà-la-môn lão niên, quắc thước nhất trả lời: - Tâu đại vương! Chúng tôi đồng đưa lên hai ngón tay, như vậy chứng tỏ chúng tôi đã cùng một quan điểm về tướng pháp học, đều cùng một tiên đoán về vận mệnh tương lai của thái tử. Tâu đại vương! Thái tử sau này chỉ có hai con đường. Nếu ở tại gia, thái tử sẽ trở thành một vị hoàng đế vĩ đại nhất trên thế gian; một vị Chuyển luân Thánh vương vô tiền khoáng hậu. Còn nếu xuất gia, thái tử sẽ đắc quả Vô Thượng Chánh Đẳng Giác, cứu độ muôn loài chúng sanh đang chìm đắm, khổ đau nơi ba cõi, sáu đường. Đến phiên vị bà-la-môn trẻ tuổi nhất, ông ta chỉ đưa lên một ngón tay, rồi nói: - Tâu đại vương! Theo thiển ý của tiện thần, không có hai con đường ấy đâu, chỉ có một con đường duy nhất mà thôi! Với ba mươi hai tướng quý và tám mươi vẻ đẹp của thái tử, sẽ xác định chắc chắn một điều: Ngài không muốn trị vì thiên hạ, mà ngài sẽ sống đời xuất gia thoát tục, sẽ đắc thành quả Phật! Lời tâu với giọng lời tự tin, vang ngân trầm hùng như tiếng chuông đồng của bà-la-môn trẻ làm cho cả cung triều lặng ngắt. Một lo lắng xôn xao mơ hồ gợn lên trong tâm trí của đức vua Suddhodana, ngài quay sang bà-la-môn trẻ: - Thưa đạo trưởng kính mến! Vậy sau này có điềm triệu gì, nguyên do gì mà con trai của trẫm sẽ từ bỏ ngai vàng điện ngọc để ra đi? Vị bà-la-môn trẻ, tên là Koṇḍañña cung kính đáp: - Khi nào có bốn vị sứ giả lần lượt xuất hiện! - Cái gì là bốn sứ giả ấy? Minh Đức Triều Tâm Ảnh 41

- Già là sứ giả thứ nhất, bệnh là sứ giả thứ hai, chết là sứ giả thứ ba, và người xuất gia là sứ giả thứ tư đấy, tâu đại vương! Đức vua Suddhodana trầm ngâm một hồi rồi hỏi tiếp: - Ở đâu cũng có thể gặp bốn sứ giả ấy, đâu phải đợi đến lúc nào, thưa đạo trưởng? Bà-la-môn Koṇḍañña đáp: - Có cái già, cái bệnh, cái chết và người xuất gia rất bình thường, không làm ra ấn tượng nào, chẳng tạo nên cảm xúc gì! Nhưng có cái già, cái bệnh, cái chết và người xuất gia gây ra những xúc động rất mãnh liệt, tâu đại vương! Đức vua Suddhodana chợt hiểu. Vậy thì sau này những người già nua tiều tụy, hình dong quá kinh khiếp thì đừng nên cho thái tử tiếp xúc. Những căn bệnh vật vã đau đớn, phong hủi gớm ghiếc, lở loét hôi hám thì phải cho về ở một nơi ngoại ô xa xôi nào đó. Và cái chết? Cái chết nào tạo ấn tượng và cái chết nào trông có vẻ bình thường? Có

lẽ là những cái chết nhắm mắt, lặng lẽ xuôi tay, như một giấc ngủ là bình thường; còn những cái chết do đau đớn quằn quại, rên la, thất khiếu chảy máu, thân thể đứt khúc là những cái chết tạo nên sự xúc động cho con người. Còn người xuất gia? Đức vua Suddhodana không hiểu nên hỏi: - Cả ba sứ giả trên thì trẫm biết, nhưng trẫm không hiểu về vị sứ giả thứ tư. Chẳng lẽ nào trẫm sẽ đuổi tất cả những người xuất gia dù là sa-môn, bà-la-môn... ra khỏi kinh thành, để sau này thái tử khỏi tiếp xúc với họ? Bà-la-môn Koṇḍañña chợt mỉm cười: - Chẳng phải người xuất gia nào cũng có được hình dong, tướng mạo, phong thái thanh cao, thoát tục đâu, tâu đại vương! Vậy là đức vua Suddhodana đã hiểu tất cả. Sau này, ngài sẽ có biện pháp ngăn chặn bốn vị sứ giả kia là xong. Thái tử sẽ nối ngôi thiên hạ, sẽ trở thành một vị minh quân. Thái tử 42 Một Cuộc Đời Một Vầng Nhật Nguyệt

không còn là niềm vui của ta, của hoàng tộc Sākya nữa, mà còn là niềm vui của cả nước. Một ý nghĩ vừa nảy sanh, đức vua đảo mắt một vòng khắp cả triều thần và quan khách, hớn hở nói: - Bây giờ đây, trẫm xin được trân trọng đặt tên cho thái tử. Vì sự xuất hiện của thái tử là Niềm Vui, là sự Toại Nguyện cho cả nước nên tên của thái tử là Siddhattha, họ là Gotama! Mọi người thấy đức vua đặt tên quá hay nên đều vui mừng. Một vị bà-la-môn già gật gù, lẩm bẩm: - Siddhattha còn có nghĩa là Vạn sự Như ý, vị thái tử này phước báu sang cả, sau này ngài muốn gì thì được nấy! Chợt một tiếng nói ở đâu đó vẳng ra, ai cũng nghe rõ mồn một: - Siddhattha là Niềm Vui, đúng thế! Nhưng là Niềm Vui chung của chư thiên và loài người!

Minh Đức Triều Tâm Ảnh 43

Lễ Hạ Điền(1)

Sākya là dòng họ cai trị một vương quốc cổ xưa, nhỏ bé, tuy không hùng cường giàu mạnh bằng các nước kế cận như Kosala, xa hơn là Māgadha nhưng nếp sống của người dân tương đối tươi đẹp và ổn định. Kapilavatthu là một kinh đô chính trị, văn hóa, thương mãi, kinh tế... phát triển đủ mọi ngành nghề, nhưng nông nghiệp vẫn là huyết mạch của xã hội. Xa phía Bắc là những đỉnh núi quanh năm tuyết phủ, xuống phía Nam là những cánh rừng trù mật, rất nhiều lâm sản quí hiếm. Ở đây là miền ôn đới, khí hậu điều hòa. Con sông Rohini trước khi về biển đã để lại những cánh đồng mênh mông bát ngát giàu phù sa và khoáng chất. Bình nguyên này chính là vựa lúa nuôi sống mọi người, nên nghề nông được sự khuyến khích của nhiều triều đại. Đức vua Suddhodana từ khi lên ngôi kế vị vua cha là Sīhahanu đã có con mắt nhìn xa trông rộng; chính đức vua Sīhahanu đã khai mở kiến thức cho con trai, liên kết với vương quốc Koliya, tạo thế “môi không hở thì răng không

(1) Lễ Hạ điền: Lễ xuống ruộng. Đây dường như là tập tục của tất cả các nước Đông phương, các xứ sở lấy nông nghiệp làm trọng.

44 Một Cuộc Đời Một Vầng Nhật Nguyệt

lạnh”, để đương đầu với đế quốc Kosala to lớn bên cạnh. Vị vua này lấy em gái của vị vua kia, kết nên mối thân thiết để tương trợ lẫn nhau. Vỗ yên về mặt chính trị, vua quay sang phát triển kinh tế, dân có giàu thì nước mới mạnh. Chính sách khuyến nông

hiệu quả nhất là giảm thuế nông nghiệp, cấp phân giống và người cày thì phải có ruộng! Thế vẫn chưa đủ, hằng năm đức vua cao cả chí tôn còn cho tổ chức lễ "hạ điền" để đức vua, bá quan xuống ruộng cùng cày với dân! Chính hành động tế nhị và khôn khéo này mà nhân dân rất tri ân và thương kính đức vua hết mực! Những cuộc lễ "hạ điền" ban đầu chỉ mang ý nghĩa khuyến nông mà thôi, nhưng dần dà nó biến thành ngày lễ vui của toàn xã hội. Bây giờ đã trở thành thông lệ cổ truyền... Hằng năm, cứ vào tiết xuân bắt đầu có nắng ấm, đuổi đi cơn rét lạnh đông dài, là toàn dân xôn xao, nô nức chuẩn bị nông vụ. Trước đó ba ngày, đức vua cho dân chúng vui chơi. Đây là cơ hội cho tất cả mọi người, già trẻ, sang hèn, giàu nghèo đều được ăn mặc tươm tất, chưng diện tốt đẹp, đi đến những bãi vui chơi công cộng do triều đình đứng ra tổ chức. Dịp này, đức vua Suddhodana, hoàng hậu Mahā Pajāpati Gotamī dẫn thái tử Siddhattha cùng vài người tùy tùng lên chiếc xe tứ mã đi ngoạn du đây đó. Toàn thể kinh đô được trang thiết cực kỳ mỹ lệ, dân chúng ăn mặc đẹp đẽ, rực rỡ trăm màu như đàn bướm ngày xuân. Đức vua vén rèm cho thái tử, lúc ấy mới bảy tuổi xem quang cảnh rồi nói: - Con thấy không! Kinh đô hoa lệ này mai sau là của con đấy! Muôn dân hạnh phúc ấm no, ăn mặc cao sang, tươi thắm kia chính là thần dân trung thành của con đấy! Thái tử Siddhattha hân hoan, vỗ tay reo rồi quay sang bá cổ hoàng hậu Mahā Pajāpati Gotamī: - Mẹ! Mẹ! Hãy cho con ra vui chơi với họ! Lệnh bà Gotamī mỉm cười, âu yếm: Minh Đức Triều Tâm Ảnh 45

- Chúng ta còn phải đi xem nhiều nơi nữa con ạ, sợ không đủ thì giờ đâu! Chiếc xe tứ mã từ từ đi ra phía ngoại ô, đường sá phong quang, sạch sẽ, nhà nhà tỏa khói bình yên. Đức vua bảo xa phu ngừng lại, ngài dẫn thái tử leo lên một ngọn đồi nhỏ, đưa tay chỉ ra xa: - Con thấy không! Từ những dãy núi trùng điệp, xanh thẳm kia cho đến những bình nguyên chạy dài xa hút đến tận phía chân trời này là giang sơn cẩm tú trù mật do tiên đế để lại. Mai này cũng là của con tất cả. Cùng ngồi xuống thấp cho vừa tầm với thái tử, đức vua nhẹ vỗ vai con, giảng giải: - Những vùng rừng xanh biếc dưới chân những dãy núi kia cho ta biết bao loại gỗ quí để làm cung điện, làm nhà cửa, bàn ghế, vật dụng cùng các loại hương liệu. Nó cũng hào phóng ban phát cho ta những lâm sản có giá trị khác như ngà voi, nhung, cao hổ cốt, trầm, quế... Bình nguyên này là kho gạo, nếp vĩ đại. Còn trong lòng đất này có biết bao nhiêu là vàng, ngọc... trân châu cùng các kim loại có giá trị khác. Sau này, con tha hồ mà sống một đời vinh hoa phú quí trong một quốc độ hùng cường và giàu đẹp. Đến sáng ngày thứ ba, đức vua cùng quần thần, ngựa xe tấp nập, áo mão chỉnh tề ngự ra nơi đám ruộng thượng đẳng điền để cử hành cuộc lễ. Đoàn quân hộ giá dàn chào. Tốp lính nghi lễ và khánh tiết trần thiết bàn thờ và cử hành nhạc lễ. Một đoàn các thầy bà-la-môn ăn mặc sang trọng nhiễu quanh khu đất, khai kinh cầu thần linh phò hộ cho quốc thái, dân an. Đức vua Suddhodana quỳ bái vọng, cầu nguyện cho triều đại được trường tồn, muôn dân bá tánh cơm no, áo ấm. Xa xa, dân chúng chen nhau lớp lớp, đứng đầy đặc, tung hoa, rảy nước... Lễ hạ điền bắt đầu. Trống, kiền chùy, thanh la, não bạt... rộn ràng theo mỗi bước chân của đức vua lần lần đi xuống 46 Một Cuộc Đời Một Vầng Nhật Nguyệt

ruộng. Vị quan phụ trách nông nghiệp chầu sẵn, nghiêng mình trao cho vua một cái cày. Con trâu to lớn, ngoan hiền, thuần thục nhất đã được chuẩn bị. Thế rồi, vài nhát

roi nhẹ nhàng của bậc vương giả, con trâu đủng đỉnh kéo những đường cày, xẻ từng luống đất ngọt mềm. Sau khi cày xong ba đường tượng trưng, các vị trọng thần kế tục cày thêm mỗi vị chín đường. Thế là, nhân dân các đám ruộng kế cận, và nhân dân cả nước, noi gương đức vua, bắt đầu nông vụ. Trong khi ấy, rải rác khắp nơi, các bãi đất trống, dưới những tàn cổ thụ, dân chúng tổ chức những cuộc vui chơi như hát kịch, diễn trò, hò đố, xúc xắc, đô vật... Thật là cảnh thái bình, thịnh trị. Thái tử Siddhattha cũng được phép vua và hoàng hậu, theo thị nữ đi chơi trên cái kiệu vàng, rèm che, sáo phủ. Đến nơi, họ khiêng kiệu thái tử để trong bóng mát cây hồng táo bên cạnh bờ ruộng, rồi rủ nhau đi chơi đây đó. Thái tử Siddhattha không mấy khi mà được ở một mình tự do như thế. Ngài sung sướng bước xuống kiệu, cởi đôi hài vương giả, thò hai bàn chân đặt xuống đám cỏ mềm, mát lạnh. Nắng nhẹ long lanh trải tấm lụa vàng, gió thoảng hiu hiu, xôn xao, vui tươi cành lá. Thái tử ngồi xuống, tâm hồn yên ả, đưa mắt ngây thơ, trong sáng, nhìn gần rồi lại nhìn xa... Những luống đất mới cày phơi dưới ánh nắng mặt trời, lộ ra những thân giun quằn quại, đứt lìa. Một đàn chim nhỏ tự trời cao sà xuống, cắn mổ nhau chí chóe rồi cắp những thân giun đầm đìa máu, bay đi... Thái tử Siddhattha cảm xúc mạnh. Một va động mơ hồ như gõ lên vùng tâm thức tuổi thơ; những liên tưởng với những hình ảnh không biết từ đâu lần lượt hiện về. Thế rồi, trong đầu óc non trẻ tiềm tàng trí tuệ siêu đẳng ấy hằn lên nét suy tư về sự tranh sống tàn khốc của muôn loài... Lũ chim nhỏ kia, sau khi tha những con giun bay đi, nó có được Minh Đức Triều Tâm Ảnh 47

bình yên chăng? Một con chồn rình sẵn ở đâu đó sẽ nhảy ra vồ chụp, cắn xé rồi nhai nuốt ngấu nghiến. Rồi con chồn kia có được bình yên chăng? Một con beo, con cọp... sẽ nuốt tươi xác chúng. Rồi một gã thợ săn thiện xảo sẽ bắn hạ cọp, beo bằng những mũi tên tẩm độc... cũng vì sự sống của mình. Đôi bò, đôi trâu kia oằn lưng kéo cày dưới cơn nắng thiêu đốt, dưới làn roi vọt mới có được nắm cỏ, nắm rơm! Những bác nông phu kia, vắt kiệt sức lực, mồ hôi nhễ nhại may ra mới đổi được bát cháo, bát cơm! Con vật này ăn thịt con vật kia để duy trì mạng sống; và ngay mạng sống của chúng cũng đang bị đe dọa xé xác bởi những con vật lớn hơn. Rồi con vật lớn hơn kia cũng chỉ làm tấm bia thịt cho những cánh cung đang giương sẵn! Ôi! Lẽ sinh tồn mạnh được yếu thua là một cái gì thật tàn khốc và nghiệt ngã. Chẳng lẽ muôn đời, mọi loài, mọi vật cứ tương tàn, tương sát như vậy sao? Đối với thái tử, vậy là vạn vật với khung cảnh êm đềm không còn nữa. Một đám mây xám đã bay qua vòm trời xanh biếc. Thái tử ngồi bắt tréo chân theo thế hoa sen, nhắm mắt lại, trầm ngâm, lặng lẽ. Trái tim xao xuyến. Da thịt rung nhẹ. Lát sau, những âm thanh lao xao ở xung quanh chìm vào cõi mơ hồ, xa vắng. Thái tử để tâm thư thái, hồn nhiên của trẻ thơ - lắng nghe hơi thở, khí an tĩnh dần dần tỏa ra, ngoại giới vong bặt. Thái tử đạt được tâm phỉ, tâm an rồi dễ dàng trú vào định sơ thiền(1). Cung nga thị nữ có bổn phận trông nom thái tử, lén chạy đi xem cuộc vui, rất lâu sực nhớ lại, hốt hoảng chạy về nơi để kiệu. Kỳ lạ làm sao, mặc dầu mặt trời đã ngả xế, bóng đại thụ của cội hồng táo vẫn đứng yên, phủ bóng mát bao trùm thái tử như một tàn lọng vĩ đại. Thấy thái tử ngồi nhắm mắt

(1) Sơ thiền: Là định có tầm, tứ, phỉ, lạc, nhất tâm. (Định ngàn xưa của bà-la- môn.)

bình lặng, cốt cách uy nghi như một tiểu đạo sĩ, cung nga thị nữ vội vã đến tâu lại tự sự cho đức vua Suddhodana hay. Đức vua hối hả tới nơi, thấy thái tử thần sắc an nhiên tự tại, ngồi tham thiền vững chắc như một ngọn núi, sinh lòng kính trọng, quỳ xuống chắp tay xá rồi nói: - Hỡi này con yêu quí! Đây là lần thứ nhì, phụ vương đảnh lễ con đây!

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.